

Barbara Hendricks med årets juleplate

Shout for Joy. Spiritual Christmas. Barbara Hendricks sopran, Drottningholms Barokkensemble, Drottningholm Quartet. Utgitt på Arte Verum.

Denne cd-en kom i grevens tid, i forrige uke, men skulle ha alle sjanser til å bli årets seriøse juleplate. Opptakene er gjort i september i år, i Hjorthagens kyrka og Engelbrektskyrkan i Stockholm. Drottningholms Barokkensemble spiller stilfullt, med utsøkte arrangementer. De faller ikke for fristelsen til å smøre for tykt på.

Hendricks, nå bosatt i Sverige, åpner med «Mary Had a Baby», en Negro spiritual, og siden følger flere i denne tradisjonen. Men det er et bredt utvalg vi får, fra klassiske komponister som Händel, Reger, Franck, Schubert, samt tradisjonelle julesanger – både angloamerikanske, tyske og franske. Hendricks greier å tilpasse stemmen til de forskjellige sangenes karakter, fra dem som krever et større stemmolumen til de mer intime. Noen ganger er det for mye vibrato, og for dem som er allergiske over for det, vil ikke dette være den rette juleplaten. Jeg for min del kan tåle det, bortsett fra i et par tilfelle, slik som i de to «Ave Maria» av henholdsvis Gounod og Schubert, og i partier av Händel der stemmen krever mer letthet. Hendricks' karriere som opera- og lied-sanger er så avgjort på hell, men stemmen er varm og glødende og hun har her funnet en form og et repertoar som absolutt gjør henne verd å høre.

ÅRETS JULEBOKS

The Complete Christmas Celebration. 7 cd-er. Deutsche Grammophon.

Dette er uten tvil årets juleboks, iallfall hvis vi skal ha med Bachs «Juleoratorium», Händels «Messias», tradisjonelle tyske julesanger (hvorav vi har mange på norsk) og engelske Christmas Carols. Syv cd-er får vi til en pris av to. Og det er ikke hvem som helst som fremfører Bach og Händel.

SOPRAN: Barbara Hendricks – jule-cd i grevens tid. (Foto: Scanpix)

Bachs «Juleoratorium» får vi i en innspilling fra 1987, med John Eliot Gardiner, som nettopp har avsluttet sin gigantiske innspilling av Bachs samtlige kantater. Selv i dag er dette en av de bedre blant dem som legger historisk oppførelsespraksis til grunn, ved siden av innspillingene til Harnoncourt og Herrewewege. Som solister har Gardiner størrelser som Anthony Rolfe Johnson (evangelist), Nancy Argenta sopran, Anne Sofie von Otter (på sitt beste!) mezzo-sopran, Olaf Bär som bass. Og det fremragende Monteverdi Choir sammen med English Baroque Soloists. Vi får også Juleoratoriet i sin helhet, altså i seks deler.

Bach er en av de få som har skrevet musikk som tåler uforbeholden jubel. Her jubler mennesker og engler, pauker drønner og trompeter skjærer gjennom lydturen. Og innlednings- og avslutningskoret i tredje del er grandios. Til tross for at orkester og kor er betydelig slanket i forhold til tidligere innspillinger med for eksempel Karl Richter og Helmuth Rilling.

Händels «Messias» får vi med Christopher Hogwood, også den med gode solister, kor fra Christ Church Cathedral i Oxford og Academy of Ancient Music. Hogwood er mer av en purist enn Gardiner, men hans studier av historisk oppførelsespraksis, og særlig den engelske, står det all respekt av.

Tsjajkovskijs «Nøtteknekkesuite», som gjør seg absolutt bedre i ballett-versjonen, fremføres av Valery Gergiev med Kirov-orkesteret og kor. Gergiev er et av de største dirigent-navn overhodet for tiden; han holder et halsbrekkende tempo med innspillinger (nå sist Wagners «Parsifal») og konserter med all verdens orkestre.

Marinskij-orkesteret har han gjort underverker med. Her i Tsjajkovskij er det umiskjennelig russisk i tonen, og det lette i svevene og det tunge i mange av dansene er ikke til å ta feil av.

Det svake punkt i utgivelsen er merkelig nok de tyske julesangene, med Georg Ratzinger som leder for Regensburger Dompatzen (fra 1980). Tempiene er for like, uttrykket for udifferensiert slik at det hele blir pregløst. Da klinger de engelske Carols noe bedre, med også her er korklangen til King's College, Cambridge, for tam, med lite variasjon og fravær av temperament.

FLERE NUMMER FOR STOR

Bryn Terfel. Carols & Christmas Songs. 2 cd-er. Deutsche Grammophon.

Terningkast 3. Waliseren Bryn Terfel er en av de bass-baryton'ene på dagens operascener. Og han har ikke bare en stor stemme, sans for tekst og drama, men har et nærvær på scenen som er uforglemmelig for dem som har sett ham.

Her prøver han seg på julesanger, noen er den reneste julekitsch eller høyroset amerikanske, andre er mer stillferdige og klassiske (les: varige). Arrangementene er heller ikke de beste, ofte svulstige eller sukkersøte, noen ganger buldrende instrumentelle. Men Terfel, med sin ekstraordinært store stemme, greier å overdøve det meste. «White Christmas» synger han sammen med Bing Crosby, dvs. synger oppå Crosby gamle opptak fra 1942. Det er totalt mislykket. Takke meg til Crosbys original – som i dag ikke fortøner seg så sentimental som bare for ti år siden. Overalt er Terfel flere nummer for stor. Prøv bare å sammenligne Jussi Bjørlings kongeniale tolkning av «O

helga Natt» med Terfels overkjøring av all inderlighet og - ja, åndelighet. Jeg sier ikke mer.

Best klinger det på bonus-cd-en, der Terfel synger på walisisk. Morsmålet har her neddempet noe av den store opera-røsten.

IKKE ET FØRSTEVÅLG

Tsjajkovskij: Nøtteknekkesuiten. Berlin-filharmonikerne, dir.: Simon Rattle. 2 cd-er, EMI.

Det er sjelden at Berlin-filharmonikerne – kanskje verdens beste orkester – spiller likegyldig, nesten på lik-som. Men det er inntrykket vi får av «Nøtteknekkesuiten». Det er liksom ikke dette som er deres musikk. Ikke slik å forstå at det er noe å utsette på orkesterklangen: De spiller lett, fjærlett der det kreves, og slår til med klangkaskader i for eksempel den russiske dansen og den siste valsen mot slutten. Men Gergiev med et mindre kjent orkester er adskillig mer overbevisende og i tillegg greier han å få inn alt på én cd, mens Rattle strekker seg over to. Urimelig dyr i anskaffelse blir derfor også denne innspillingen.

NORDSTOGAS GENISTREK

Bach: Clavierübung III. Kåre Nordstoga orgel. 2 cd-er. Lawo.

Nordstoga er her altså Kåre Nordstoga, den fremragende organisten i Oslo Domkirke, som her spiller på det praktfulle Arp Schnitger-orgelet i St. Mikaelskirken i Zwolle, Nederland. Jeg kan ikke huske at jeg har hørt disse sene orgelstykkene, knyttet til den protestantiske kirkes ritualer, mer fint- og dyptfølede fremført. De er skrevet i Bachs siste leveår, da han skrev «Die Kunst der Fuge» og «Ein Musikalisches Opfer», som oppfattes som absolutt musikk, uavhengig av hvilket instrument eller hvilke instrumenter den fremføres på.

Bach hører til julen og dertil hører også orgelet. Men skal man høre dette utenfor kirken – og vi minnes Heinrich Heines ord om at hvis den protestantiske kirken manglet orgelet, så var det ingen kirke – så må vi sette volumet så høyt at taket i stuen reiser seg. Men da kan det være en slags totalopplevelse, der man sitter, i «splendid isolation». Det klinger ikke bare mektig, men overveldende, med stor romklang, samtidig med at Nordstogas registrering er en kunst i seg selv. Hør for eksempel på de to versjonene av «Aus tiefer Not schrei ich zu dir», spor 5 og 6 på cd nr. 2.

Tryllestaven

SKRÅBLIKK

DET LAKKAR: Det nærmar seg. Den mentale avgrunnen mellom dei som var ferdige med alle julegåvene midt i november – og som aldri lar ein sjanse til å fortelja om det – og dei av oss som ennå ikkje har begynt, blir tydelegare for kvar dag som går. Blant oss i den siste gruppa skal det i dagane som kjem bli klart kven som får det ville, raudkanta blikket, og kven som klarer å bevara ei slag verdig ro. Før me, på julaften, ordnar alt på nærmaste bensinstasjon, kjøper eit par posar twist, ein kasse potetgull, kanskje ein sekk ved som me humørfylt pyntar med ei sløyfe, om det skulle bli kvit jul og kaldt, kanskje ein femliter bensin, blyfri.

OG LIR: I heimen har fireåringen si første jul der ho fullt ut har forstått konseptet. Dermed er det permanent tus-smørkt og lett livsfarleg hos oss for tida. Mora har lært henne at det skal vera koseleg nå, noko som fører til konstant avskruing av taklys, som igjen går dramatisk ut over farens forsøksvise avislesing, matlagning eller Notering Av Viktige Ting.

Som ønskeliste. Etter året då eg fekk plass til samtlige julegaver til meg i jakkelomma, har eg prøvd å ønskja meg noko. I år har eg fått til den lengste lista sidan eg var 11 år. Den barnslegaste også, forresten. I tillegg til pliar, bøker og DVD-seriar, ønskjer eg meg til og med dataspel.

Men jula er jo barnas høgtid, eg ser jo det. Og sjølv om eg sjølv sagt er redd for at det materielle skal ta over, spurde me henne ein dag, lett engstelege for svaret – ville ho koma med ei liste som avslørte at me har skapt eit monster? Ville fireåringen ønskja seg Ipad, hest, Burberry-veske og spa i Malaysia? – kva ho ønska seg til jul. Ho tenkte seg om nokre sekund før ho svarte:

- Tryllestav.
- Tryllestav?
- Ja. Ikkje ein sånn som eg har. Eg vil ha ein tryllestav som verkar.

jan.zahl@aftenbladet.no

Klassisk